

Univerzitné vedecké parky a výskumné centrá na Slovensku

Autori:
Natália Cedzová (ISA, ÚV SR)
Veronika Rybanská (ISA, ÚV SR)

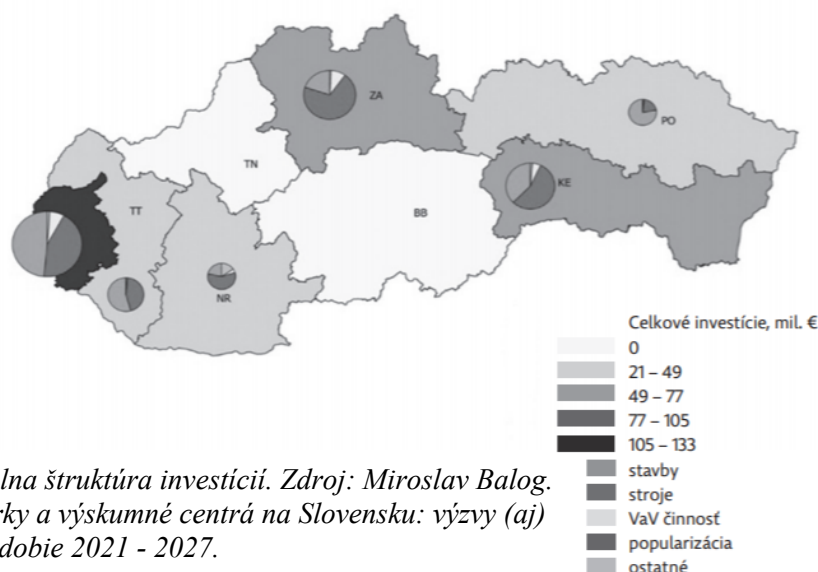
Názory vyjadrené v tomto dokumente sú názory autorov a nemusia nevyhnutne predstavovať oficiálnu pozíciu Úradu vlády Slovenskej republiky. Cieľom diskusných príspevkov ISA je podnecovať a zlepšovať odbornú a verejnú diskusiu na aktuálne témy. Dokument neprešiel jazykovou úpravou.

Tento projekt je podporený z projektu Efektívna verejná správa.

CIELE VYBUDOVANIA UNIVERZITNÝCH VEDECKÝCH PARKOV A VÝSKUMNÝCH CENTIER

V roku 2013 zverejnilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR výzvu na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok (NFP) na vybudovanie univerzitných vedeckých parkov a výskumných centier.¹ Oprávnenými žiadateľmi o NFP boli verejné a štátne vysoké školy mimo schém štátnej pomoci, Slovenská akadémia vied (SAV) alebo výskumný ústav SAV mimo schém štátnej pomoci.² Výzva bola vyhlásená v rámci Operačného programu Výskum a Vývoj, ktorý, po konzultácii s možnými prijímateľmi príspevku, posudzoval žiadosti a stanovoval podmienky udelenia NFP. Celkovo bolo do výstavby alokovaných takmer 430 miliónov EUR³, čo predstavuje jednu z najväčších investícií do vedy a výskumu v SR.

Univerzitné vedecké parky a výskumné centrá boli budované so zámerom premostiť priepasť medzi akademickým a súkromným sektorom, s predpokladom prenosu vedomostí do praxe a tvorby inkubátorov pre začínajúce podniky.⁴ Samotné univerzitné vedecké parky a výskumné centrá predstavujú hlavne prostredie so špičkovým vybavením a vedeckými znalosťami sprostredkovanými zamestnancami univerzít. Súkromný sektor má opätovne prispievať ako zdroj pracovných a

Obrázok 1 Regionálna štruktúra investícií. Zdroj: Miroslav Balog. (2019) *Vedecké parky a výskumné centrá na Slovensku: výzvy (aj) pre programové obdobie 2021 - 2027.*

¹ Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. (2013) Dostupné: <https://www.minedu.sk/10178-sk/priebezna-vyzva-vybudovanie-univerzitych-vedeckych-parkov-a-vyskumnych-centier-opatrenie-22/>

² Ministerstvo školstva, vedy výskumu a športu SR. (2013) Dostupné: <https://www.minedu.sk/10179-sk/priebezna-vyzva-%E2%80%9Evybudovanie-univerzitych-vedeckych-parkov-a-vyskumnych-centier%E2%80%9C-%E2%80%93-opatrenie-42/>

³ Suma je súčtom príspevku z európskych fondov, štátneho rozpočtu a investície prijímateľa.

⁴ Cooper, A. C. (1985) The role of incubator organizations in the founding of growth oriented firms. *Journal of Business Venturing*, 1, p. 75-86.
Cooper, A. C. & Dunkelberg, W. C. (1986) Entrepreneurship and paths to business ownership. *Strategic Management Journal*, 7, p. 53-68.

praktických skúseností, ako aj finančných zdrojov na uskutočňovanie výskumu.⁵

PODMIENKY VYBUDOVANIA UNIVERZITNÝCH VEDECKÝCH PARKOV A VÝSKUMNÝCH CENTIER

Operačný program Výskum a Vývoj definoval univerzitný vedecký park ako inštitúciu realizujúcu výskum na najvyššej úrovni, zabezpečujúcu prenos poznatkov z akademickej sféry do praxe pomocou transferu technológií (licencovanie, patentovanie, vznik start-upov a podpora spin-off projektov). Výskumné centrá boli definované ako inštitúcie na podporu vysoko kvalitných laboratórií budovaných v konkrétnych vedných oblastiach na zvýšenie kvality výskumu a vývoja. Podmienok na vybudovanie bolo viac, medzi základné tri aktivity, ktoré sa park/centrum zaväzoval vykonávať patrili najmä:

1. Zvyšovanie inovačnej kultúry v akademickej sfére prostredníctvom inkubátorov (napr. podpora mobilizácie a tvorby potencionálnych inovácií, vytvorenie inkubátorov pre potenciálne spin-off projekty, pričom pomoc môže byť poskytnutá len do štádia vytvorenia zámeru spin-off projektu pred založením samotného podniku);
2. Podpora aplikovaného výskumu a vývoja (napr. realizácia aplikovaného výskumu a vývoja v rámci transferu technológií,

⁵ Felsenstein, D. 1994. University-related science parks – “seedbeds” or “enclaves” of innovation? *Technovation*, 14(2), p. 93 - 110.

⁶ V prípade, že výška NFP bola 50% mohol vedecký park alebo výskumné centrum vykonávať hospodársku činnosť v plnej miere.

identifikovanie potenciálnych spin-off projektov);

3. Vybudovanie a podpora regionálnych centier (napr. vybudovanie kompetenčných centier aplikovaného výskumu a vývoja, centier pre transfer technológií a znalostí, prvotné investície do vybudovania partnerstva regionálnych akademických centier s podnikateľským sektorom).

Prijímatelia NFP sa zaväzovali na finančné zabezpečenie parku počas 5-ročnej doby udržateľnosti. V prípade nesplnenia tejto podmienky by museli celý príspevok vrátiť. Zároveň, ak NFP bol 95%, inštitúcia nemohla univerzitný vedecký park alebo výskumné centrum financovať z hospodárskej činnosti po dobu 5 rokov.⁶ Nakoľko sa viacerým zmluvným partnerom nepodarilo dodržať termín na ukončenie výstavby ich požadovanej infraštruktúry, v roku 2016 bola predstavená ďalšia výzva na predkladanie žiadostí o NFP, tzv. druhá fáza.⁷ Druhá fáza dobudovania bola vyhlásená novým operačným programom – Operačný program Výskum a Inovácie – a priniesla zásadnú zmenu: možnosť vykonávať hospodársku činnosť do 20% ročnej kapacity už počas 5 ročnej doby udržateľnosti. Kompletný zoznam vybudovaných univerzitných vedeckých parkov a výskumných centier je v tabuľke nižšie.

⁷ Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. 2016. Dostupné: https://www.opvai.sk/sk/vyzvy/va/archiv/fazovane_mrr_opvai-vadp2016113-02/

Tabuľka 1 Zoznam vybudovaných vedeckých parkov a výskumných centier a ich hodnota.

Univerzitný vedecký park Univerzity Komenského v Bratislave* ⁸
Centrum aplikovaného výskumu Slovenskej akadémie vied v Bratislave
Výskumné centrum Slovenskej technickej univerzity v Bratislave
Univerzitný vedecký park BioMed Slovenskej akadémie vied v Bratislave
Univerzitný vedecký park Cambo Materiálovotechnologickej fakulty Slovenskej technickej univerzity v Bratislave so sídlom v Trnave*
Výskumné centrum Agro-Bio-Tech v Nitre
Výskumné centrum pre biomedicínu BioMed Jesseniovej lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Martine
Výskumné centrum Žilinskej univerzity v Žiline*
Univerzitný vedecký park Žilinskej univerzity v Žiline*
Výskumné centrum – Biotechnologické laboratórium BMC Slovenskej akadémie vied v Šarišských Michaľanoch
Univerzitný vedecký park UNIPO Prešovskej univerzity v Prešove
Výskumné centrum progresívnych materiálov a technológií PROMATECH v Košiciach
Univerzitný vedecký park MediPark Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach*
Univerzitný vedecký park TECHNICOM Technickej univerzity v Košiciach*

⁸ *vedecké parky a výskumné centrá dobudované v rámci druhej fázy výzvy na budovanie vedeckých parkov a výskumných centier (dokončené v roku 2018). Zvyšné inštitúcie boli dobudované v roku 2015.

FUNGOVANIE UNIVERZITNÝCH VEDECKÝCH PARKOV A VÝSKUMNÝCH CENTIER V SÚČASNOSTI

V roku 2019 prešli 4 roky od dokončenia výstavby prvých vedeckých parkov a centier. Zmluvná doba udržateľnosti je teda takmer na konci. Napriek tomu, že inštitúcie fungujú už takmer 5 rokov, nepodarilo sa posilniť spoluprácu medzi súkromným a vedeckým sektorom.⁹ Privátne spoločnosti (napr. start-upy) nemajú dovolené prenajímať priestory ani špičkové zariadenie v rámci vedeckých parkov a centier vybudovaných v prvej fáze výzvy. Navyše, sociálne väzby na výmenu informácií medzi akademickým a privátnym sektorom neboli zriadené, nedochádza k výmene informácií a kapitálu. V roku 2019 ISA publikovala štúdiu¹⁰, v rámci ktorej autorky vykonali kvalitatívne rozhovory s predstaviteľmi jednotlivých zriadených infraštruktúr prezentovaných v tabuľke 1. Z rozhovorov vyplynulo, že obmedzenie hospodárskej činnosti a jej využitia na financovanie spôsobuje, že technologické vybavenie starne, pričom možnosti opráv sú z finančných dôvodov limitované. Rovnako je nemožné financovať profesionálov, ktorí by infraštruktúru využívali na vykonávanie prvotriedneho výskumu, alebo podporu transferu poznatkov do praxe. Univerzitný vedecký park MediPark Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach bol dokonca v období 2018 – 2019 preverovaný

⁹ Balog, Miroslav. (2019) Vedecké parky a výskumné centrá na Slovensku: výzvy (aj) pre programové obdobie 2021 – 2027.

¹⁰ Cedzová, Rybanská. (2019) „Spolupráca medzi akademickým a privátnym sektorom: efektívna cesta k inováciám?“

Národným kontrolným úradom, ktorý zistil, že viacero prístrojov financovaných z európskych príspevkov bolo používaných v súkromných zariadeniach na súkromné účely, čo je v rozpore so zmluvou o NFP.¹¹

MOŽNOSTI ZÁCHRANY UNIVERZITNÝCH VEDECKÝCH PARKOV A VÝSKUMNÝCH CENTIER V SÚČASNOSTI

V súčasnosti je najväčším problémom fungovania parkov ich financovanie.¹² Možnosti financovania výskumu pre akademický sektor môžu pochádzať napríklad zo štátnych zdrojov pre univerzity, z rôznych grantových schém, či už slovenských (VEGA, KEGA, APVV a pod.) alebo medzinárodných (Horizont2020). Čo sa týka štátnych zdrojov pre univerzity, finančné prostriedky sú pridelené jednotlivým univerzitám, ktoré ich ďalej delia medzi jednotlivé fakulty. Akademické inštitúcie teda nemajú financovanie pridelené špecificky na základe vykonávania špičkového výskumu, a nie sú tak motivované podporovať fungovanie univerzitných vedeckých parkov alebo výskumných centier. Hoci možnosti financovania prostredníctvom grantových schém sú k dispozícii pre vedecké parky a výskumné centrá, podiel financií, ktorý sa dostane jednotlivým

žiadateľom nie je dostatočný na udržanie infraštruktúry.¹³ Inou možnosťou financovania akademických inštitúcií je predaj duševného vlastníctva súkromným subjektom. Nakoľko však univerzitné vedecké parky ani výskumné centrá nie sú právnymi subjektmi, nemôžu patenty vlastníť, a je rovnako extrémne náročné ich finančne udržiavať. So zvýšeným počtom patentov sa zároveň predlžuje doba, kým sa daný prototyp dostane na trh – teda keď bude reálne možné ho využívať v praxi. Problémom je, že v určitých oblastiach (IT), sa počas zdĺhavého procesu patentovania môže technológia veľmi rýchlo stať obsolentnou. Ako najefektívnejšia možnosť financovania sa javí vykonávanie hospodárskej činnosti prostredníctvom spolupráce so súkromným sektorom. Táto možnosť však bola v samotnej výzve o NFP na dobu udržateľnosti odopretá. Ako hospodárska činnosť je chápaný napr. prenájom priestorov a prístrojov, alebo vývoj a vývin produktov a technológií na objednávku pre súkromné firmy, s využitím zamestnancov alebo príslušenstva vedeckých parkov. Tieto možnosti sú kompletne zakázané v prípade infraštruktúr vybudovaných počas prvej fázy, a sú povolené do 20% ročnej kapacity parkov a centier druhej fázy budovania.

¹¹ Národný kontrolný úrad. (2019) Dostupné: <https://www.nku.gov.sk/documents/10157/1407476/Vedecke+parky+-+zaverecna+sprava.pdf/17b774ac-251f-46a0-902e-1ab323d867b9>

¹² Vyplýva to aj zo správy Národného kontrolného úradu, kde Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR odporučilo okrem iného: „iniciovat' prehodnotenie nastavenia modelu k zabezpečeniu finančnej udržateľnosti vedeckých parkov a výskumných centier“. (2019: 15) Dostupné: <https://www.nku.gov.sk/documents/10157/1407476>

[/Vedecke+parky+-+zaverecna+sprava.pdf/17b774ac-251f-46a0-902e-1ab323d867b9](https://www.nku.gov.sk/documents/10157/1407476/Vedecke+parky+-+zaverecna+sprava.pdf/17b774ac-251f-46a0-902e-1ab323d867b9)

¹³ Národný kontrolný úrad (júl, 2019): „Univerzity však nedisponujú dostatočným objemom vlastných finančných prostriedkov na prevádzku vybudovaných VP a VC. Pri súčasnom nastavení financovania vedy a výskumu v SR zo strany štátu hrozí vysoké riziko, že infraštruktúra obstaraná z projektov bude po uplynutí doby udržateľnosti už morálne zastaraná.“

V momentálnej situácii, teda aj napriek značnej počiatkovej investícii, univerzitné vedecké parky a výskumné centrá neplnia svoje úlohy a ciele, ktoré boli definované v samotných výzvach: nepodieľajú sa na zvyšovaní inovatívnosti Slovenska, a nepodporujú spoluprácu medzi súkromným a verejným sektorom. Infraštruktúra a vybavenie prvotriednymi prístrojmi v hodnote takmer 430 mil. EUR je využitá minimálne, nakoľko akademické inštitúcie nie sú schopné financovať projekty a profesionálov na ich využitie, a spolupráca so súkromným sektorom bola samotnou výzvou zakázaná. Vyššie

uvedená štúdia ISA¹⁰ navrhuje niekoľko legislatívnych opatrení:

- umožniť parkom a centrá vybudovaných v prvej fáze vykonávať hospodársku činnosť do 20 % ročnej kapacity;
- zmeniť parky a centrá na právne subjekty, aby mohli predávať a licencovať svoje duševné vlastníctvo;
- efektívnejšie prerozdelenie fondov z Európskej únie na podporu vedy a výskumných projektov v rámci SR.

